

Bölüm 9

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İÇİN GELİŞTİRİLEN BARIŞÇIL YAŞAM BECERİLERİ TEMALİ EĞİTİM PROGRAMI'NIN TANITIMI

Hikmet ZELYURT¹, Ferda GÖKTÜRK İNCE²

Giriş

İnsanlık tarihi sayısız savaşlarla ve bunları takip eden uzun ya da kısa süreli barışlarla doludur. Barış, her dönemde insanlar için arzulanan, sürekliliği sağlanmaya çalışılan, içerdiği değerlere özlem duyulan bir kavram olmuştur. İnsanlar için bu denli önemli bir değer olan barış hakkında pek çok araştırma yapılmış ve kalıcı barışın sağlanması için çözüm yolları aranmıştır. Pozitif ya da negatif barış tanımlamaları yapılmış, barışın eğitim ile mümkün olup olmadığı araştırılmış, içerdiği değerler sorgulanmış ve bu değerlere ulaşmak için hangi yollardan geçilmesi gerektiği irdelenmiştir.

Barışın bir değer olarak görülmesi ve barış kültürünün yerleşmesi için gerekli olan barış eğitimi ise özellikle fiziksel şiddetin okullara kadar yansıdığı günümüzde öğrencilere kesinlikle öğretilmesi gereken bir olgudur. Çocukların küçük yaşlardan itibaren okullarda Barış Eğitimi Programı'nı almaları, bu programın içerdiği becerileri öğrenerek başka insanlara da bu konuda yardımcı olmaları gerekmektedir (Tapan, 2006). Mamatha Gandhi'ye göre eğer gerçek barış isteniyorsa işe çocuklardan başlanmalıdır. İbrahim İssa, barış ve demokrasi eğitimi bebelere anne sütüyle beraber verilmelidir diyerek, barış kavramının erken yaşlarda öğretilmesinin önemini dile getirmiştir (Noe, 2008; Akt: Aktaş ve Safran, 2013, s. 137). Toplumda eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları, hoşgörü ve dayanışmaya dayanan barış kültürünün oluşturulması için toplumsal değişimin başlangıç noktası olan okullardan başlamak önemlidir çünkü okullar ve öğretmenler, barış eğitimi aracılığı ile bu değişimi sağlamaya yardımcı olacak en önemli unsurlardır (Demir, 2011). Timoty Reagan, "Barış bizim geleceğimizdir ve barış eğitimi geleceğe erişmemizde anahtar araçtır" der (Dinçer, 2012, s. 36). Geleceğimizin daha parlak ve umut verici olması ise barışın, sevmenin, paylaşmanın ve dostça yaşamının değerini bilen çocukların yetişmesi ve evrensel değerleri dünyamıza yansıtabilmeleri ile mümkün olacaktır.

Bu çalışmada da, çocuklara barışçıl becerilerin öğretilmesinde kullanılan Barışçıl Yaşam Becerileri Temalı Eğitim Programı'nın tanıtımı amaçlanmıştır. Yaşamın temelini oluşturan okul öncesi yıllarda edinilen bilgi, beceri ve davranışların gelecekte

¹ Dr. Öğrt. Üyesi İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı, hikmet.zelyurt@inonu.edu.tr

² MEB, Okul Öncesi Öğretmeni ferda.gokturk@gmail.com

kazanabilmeleri, farklılıklara saygı duyabilmeleri, öfke kontrolü ve çatışma çözümü gibi konularda farkındalık kazanabilmeleri, doğaya ve çevreye duyarlı birer birey olabilmeleri önemlidir. Tüm bunların erken yaşlardan itibaren ele alınması gereklidir ve eğitimin çocuklara barışçıl olmayı öğretmek gibi bir işlevinin olması çatışmasız bir toplumun yaratılabilmesi için önemlidir. Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitimin, akran etkileşiminin, duyguları anlamaya yönelik etkinlik kullanımının, sorun çözme becerisinin kazandırılmasının, barışçıl becerileri vurgulayan programların kullanılmasının ve yaparak yaşayarak öğrenme ilkesinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Arkadaşları ile iletişim kurma becerisi, kolayca arkadaş edinme, empati yeteneği, duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etme, işbirliği yapabilme, hoşgörülü olma, problemlerini çözebilme, kurallara uyma gibi davranışları gösteren çocukların sosyal açıdan uyumlu oldukları düşünülebilir. Erken yaşlarda bu becerileri kazanan çocukların akran kabulünü daha kolay sağladıkları, akademik olarak başarılı oldukları ve ileri yaşlarda daha uyumlu, dengeli birer birey oldukları bilinmektedir (Çetin, Alpa-Bilbay ve Albayrak-Kaymak, 2002). Deney grubuna uygulanan program, çocukların sosyal uyum becerilerini artırmayı ve sosyal uyumsuzluklarını azaltmayı hedef almış etkinlikler içermektedir. Deney grubu lehine anlamlı farkın olması ise çocukların erken yaşlarda kazanmaları gereken bu sosyal becerileri kazandıklarını göstermektedir. Uygulanan programın okul öncesi dönem öğrencilerinin empati, işbirliği, özsaygı vb. düzeylerini arttırdığı ve bu değerler hakkında bir bilinç oluşturduğu görülmüştür.

Sonuç olarak bu çalışmada, uygulanan program ölçeğin tamamında ve alt boyutlarında deney grubu öğrencileri üzerinde etkili olmuştur. Bundan ötürü, Barışçıl Yaşam Becerileri Temalı Eğitim Programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının sosyal uyum ve becerilerinin gelişmesine önemli katkılar sağladığını, benzer çalışmaları da göz önünde bulundurarak söylememiz mümkündür.

Kaynakça

- Aktaş, Ö. ve Safran, M. (2013). Evrensel bir değer olarak barış ve barış eğitiminin tarihçesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(2), 131-150.
- Arda, T. B., Ocak, Ş. (2012). Sosyal yeterlilik ve alternatif düşünme stratejilerinin desteklenmesi - ASD okul öncesi program. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2679-2698.
- Arslan, Ü. (2007). Okul öncesi eğitimde temel becerilerin ve sosyal davranışların kazandırılması. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s. 205-230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bozdoğan, Z. (2004). *Ben de öğretmenim diyebilmenin gururu için etkili öğretmenlik eğitimi*. (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Castro, L. and Galace, J. (2010). *Peace education: A pathway to a culture of peace*. (Second Edition). Miriam College, Quezon City, Philippines.
- Çetin, F., Alpa-Bilbay, A. ve Albayrak-Kaymak, D. (2002). *Araştırmadan uygulamaya çocuklarda sosyal beceriler grup eğitimi*. (2. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Demir, S. (2011). Türkiye'de barış eğitimine bakış: Tanımlar, zorluklar, öneriler: Nitel inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1727-1745.
- Dinçer, F. (2012). Peaceful skills: Anatolian Sufi Verses and the peace education. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 35-50.
- Fromm, E. (2004). *Barışın tekniği ve stratejisi*. (Çev: A. Arıtan ve K. H. Ökten). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Goleman, D. (2007). *Sosyal zeka insan ilişkilerinin yeni bilimi*. (3. Basım). (Çev: O. Ç. Deniztekin). İstanbul: Varlık Yayınları.

- Gümüş, A. (2006). Şiddet türleri. *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları, 13-38.
- Johnson, D. W. and Johnson, R. T. (2003). Controversy and peace education. *Journal of Research in Education*, 13(1), 79-91.
- Kabadayı, T. (2012). Çocuklar için felsefe düşünmenin yolları. D. Şenol, S. Yıldız, T. Kıymaz ve H. Kala (Ed.), *Uluslararası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (s.22-28). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2008). Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 511-516.
- Köknel, Ö. (1986). İnsanı anlamak. (1. Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kriesberg, D. A. (1999). *A sense of place: Teaching children about the environment with picture books*. USA: Teacher Ideas Press.
- Kulaksızoğlu, A. (2003). Çocuk psikolojisi ve gelişimi. A. Kulaksızoğlu (Ed.), *Farklı gelişen çocuklar* içinde (s. 9-56). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Lazarus, R. S. (1991). Progress on an cognitive-motivational-relational theory of emotion. *American Psychologist*, 46, 819-834.
- Önder, A. (2002). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. (4. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Schilling, D. (2009). İlköğretim 1. basamak öğrencilerinde duygusal zekâ beceri eğitimi uygulamaya yönelik pratik bir model ve 50 aktivite. (Çev: F. Karahan, M. Yalçın, M. Yılmaz ve M. E. Sardoğan). Ankara: Maya Akademi.
- Seven, S. (2008). Çocuk ruh sağlığı. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tapan, Ç. (2006). *Barış eğitimi programının öğrencilerin çatışma çözme becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ulutaş, İ. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının duygusal zekâlarına duygusal zekâ eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 8(7), 849-858.